

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky návrh zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 170/2018 Z. z. o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 119/2019 Z. z. (ďalej len „návrh zákona“) z dôvodu potreby dočasne upraviť niektoré ustanovenia v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie uznesením vlády Slovenskej republiky č. 111 z 11. marca 2020 podľa § 8 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Návrh zákona bol vypracovaný ako iniciatívny materiál.

Cieľom návrhu zákona je v súvislosti s dynamickým šírením pandémie infekčného ochorenia COVID-19 reagovať na prijímanie prísnych reštrikčných bezpečnostných a zdravotných opatrení vo všetkých krajinách sveta spojených s obmedzeniami, respektíve zákazom vstupov do krajín, prechodom štátnych hraníc, funkčnosťou medzinárodného, ale aj vnútroštátneho leteckého, vlakového, autobusového a lodného spojenia.

Z dôvodu nepredvídateľného vývoja prijímania opatrení krajín sveta sa občan Slovenskej republiky v prípade vycestovania zo Slovenskej republiky do zahraničia, vystavuje reálnemu riziku nemožnosti návratu zo zahraničia alebo obmedzeniam možností návratu zo zahraničia.

V nadväznosti na uvedené sa cestovný ruch značne obmedzil a poskytovanie zájazdov a iných služieb cestovného ruchu cestujúcim je determinované súčasnými mimoriadnymi okolnosťami. Cestujúci nemajú možnosť využiť zájazd a cestovné kancelárie zájazdy poskytujú len v obmedzenom režime.

Návrhom zákona sa upravuje možnosť cestovnej kancelárie odložiť poskytnutie zájazdu, možnosť určitých skupín cestujúcich odklad zájazdu odmietnuť a tiež následné usporiadanie vzťahov medzi cestovnou kanceláriou a cestujúcim.

Návrh zákona nemá vplyv na rozpočet verejnej správy, má pozitívne a negatívne vplyvy na podnikateľské prostredie a takisto pozitívne aj negatívne sociálne vplyvy, nemá vplyv na informatizáciu spoločnosti, životné prostredie, vplyvy na služby verejnej správy pre občana a ani vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Dátum účinnosti návrhu zákona sa z dôvodu potreby jeho čo najskoršej účinnosti navrhuje dňom jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

B. Osobitná časť

Čl. I

K § 33a ods. 1

V úvode návrh zákona určuje časové vymedzenie svojej pôsobnosti. Začiatok časovej pôsobnosti sa viaže na účinnosť uznesenia vlády SR, ktorým vyhlásila v súlade so zákonom č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov z dôvodu ochorenia COVID-19 spôsobeným korónovým vírusom SARS-CoV-2 na území Slovenskej republiky mimoriadnu situáciu. Koniec časovej pôsobnosti sa určuje na dátum, kedy sa stále predpokladá pretrvávajúca mimoriadna situácia, ak nie na území Slovenskej republiky, tak na území štátov, ktoré sú bežne destináciami cestujúcich v období letných dovolení.

Návrh zákona by mal preto plošne riešiť také stavy, kedy je cestovanie značne obmedzené alebo nemožné. Návrh zákona by mal platiť počas určenej doby, avšak ustanovenia upravujúce práva cestujúceho vyplývajúce z dohody s cestovnou kanceláriou by mali byť zachované aj po uplynutí krízovej situácie; napríklad aj po uplynutí krízovej situácie je podľa odseku 7 nutné, aby cestovná kancelária vrátila cestujúcemu rozdiel v cene zájazdu a sumu, ktorú cestujúci cestovnej kancelárii zaplatil za pôvodný zájazd.

V odseku 1 sa rieši následne hlavný účel návrhu zákona, a teda možnosť cestovnej kancelárie napriek tomu, že cestujúci alebo cestovná kancelária odstúpili od zmluvy z dôvodu mimoriadnej a neodvratiteľnej okolnosti, akou sa v súčasnosti dá pomenovať aj situácia v krajinách sveta spôsobená šírením vírusu Covid-19, ponúknuť cestujúcemu iné alternatívy.

Písmeno a) rieši takú situáciu, keď cestujúci má záujem o zájazd a cestovná kancelária mu vie zájazd aj poskytnúť a vie mu navrhnúť konkrétnu zmenu zájazdu - napr. cestujúci mal pôvodne cestovať začiatkom júna na 4 dni do Ríma, čo však nie je z objektívnych príčin možné, avšak má záujem o cestovanie aj tak - cestovná kancelária mu ponúkne zmenu - môže ísť začiatkom júla na 4 dni do Tatier, pričom mu zabezpečí ubytovanie a horského vodcu na 3 dni - cestujúci môže zmenu akceptovať a dôjde k zmene pôvodnej zmluvy o zájazde.

Písmeno b) rieši situáciu, keď cestovná kancelária nevie cestujúcemu zájazd poskytnúť - napr. v máji 7 dní v Barcelone, avšak cestujúci nechce svoj zájazd zmeniť, a chce počkať, ako sa mimoriadna situácia vyvinie - v tomto prípade cestovná kancelária zašle cestujúcemu oznámenie o náhradnom zájazde, ktorý mu bude poskytnutý podľa podmienok ďalej definovaných jednotlivými ustanoveniami návrhu zákona.

Uvedené riešenie môže byť problematickým z hľadiska súladu s právom Európskej únie, nakoľko znižuje nároky cestujúcich na vrátenie peňazí.

K § 33a ods. 2

Odsek 2 upresňuje, že pokiaľ cestujúci využije zmenu zmluvy o zájazde, tzn. vyberie si alternatívu a vycestuje na zájazd v rámci Slovenska, je povinný cestovnej kancelárii vyplatiť plnú sumu za zájazd, ktorý mu bude alternatívne poskytnutý. Ustanovenie má riešiť situácie, kedy cestujúci zaplatili len zálohu za zájazd (napr. pôvodný zájazd stál 1000 € a ako zálohu zaplatil cestujúci 300 €), vyberú si alternatívny zájazd (napr. za 600 €) a je nutné, aby doplatili cestovnej kancelárii zvyšok ceny nového zájazdu (tzn. 300 €).

§ 33a ods. 3

Ak cestovná kancelária využije právo svoje plnenie odložiť, je nutné, aby o tom existoval dôkaz pre obidve zmluvné strany. Cestovná kancelária na tento účel vypracuje a zašle cestujúcemu oznámenie o náhradnom zájazde, ktorého náležitosti sú uvedené v odseku 3.

Oznámenie by malo byť zaslané tak, ako bola zaslaná cestujúcemu zmluva o zájazde, napr. e-mailom. Ak bola zmluva uzatvorená v predajnom mieste cestovnej kancelárie, zmluvné strany si môžu dohodnúť iný spôsob doručenia. Oznámenie sa doručuje na trvanlivom nosiči, práve z dôvodu, aby mal cestujúci aj do budúcnosti dôkaz o možnosti čerpať náhradný zájazd.

Je dôležité, aby toto oznámenie obsahovalo najmä výšku sumy, ktorú doposiaľ cestujúci cestovnej kancelárii zaplatil - môže to byť celá cena zájazdu, alebo to môže byť len časť zálohy zaplatenej vopred (napr. 30 % z ceny zájazdu).

Oznámenie by malo obsahovať informáciu, že základné znaky služieb cestovného ruchu obsiahnuté v zmluve o zájazde môžu byť po dohode s cestujúcim zmenené. Základné znaky služieb cestovného ruchu, ktoré majú byť cestujúcemu v rámci zájazdu poskytnuté, sú napr. cieľová destinácia, dátum nástupu na zájazd, dĺžka pobytu či program zájazdu. Po dohode sa tieto znaky môžu zmeniť, aj keď len čiastočne (termín sa zmení určite), a teda cestujúci bude cestovať na iné miesto v inom čase, čo explicitne vyplýva aj z mimoriadnej situácie.

V oznámení sa explicitne vymedzí, že právo cestujúceho postúpiť zmluvu o zájazde podľa § 18 zostáva zachované aj po tom, ako cestovná kancelária oznámi cestujúcemu poskytnutie náhradného zájazdu.

§ 33a ods. 4

Ustanovenie určuje výnimky, kedy bude môcť cestujúci odmietnuť poskytnutie náhradného zájazdu. Písomne odmietnuť náhradný zájazd by mal cestujúci do 14 dní odo dňa, kedy mu bolo doručené oznámenie o poskytnutí náhradného zájazdu.

Výnimky sa vždy týkajú tých cestujúcich, ktorí uzatvorili zmluvu o zájazde a tomuto režimu podlieha celá zmluva o zájazde, tzn. nejde o cestujúcich, ktorým majú byť poskytnuté služby cestovného ruchu na základe uzatvorenej zmluvy o zájazde. Ide o kategórie cestujúcich, ktorých ekonomická situácia sa zmenila v dôsledku mimoriadnej situácie týkajúcej sa šírenia vírusu Covid-19, tzn. osoba, ktorá v rozhodnom období podľa odseku 1 prišla o zamestnanie (je tu predpoklad, že prišla o zamestnanie z dôvodu mimoriadnej situácie), zamestnanca, ktorý zo zákonných dôvodov nemohol vykonávať prácu najmenej 30 dní (napr. zatvorené továrne) a jeho zamestnávateľ je z tohto dôvodu aj poberateľom špeciálneho finančného príspevku (ide o pomoc podnikateľom z dôvodu, že ich biznis bol postihnutý šírením vírusu Covid-19), samostatne zárobkovo činnou osobou alebo jednoosobovou spoločnosťou s ručením obmedzeným, ktorá je poberateľom špeciálneho finančného príspevku (pozri vyššie). Pri poberateľoch príspevkov od štátu by malo ísť o také subjekty (resp. o zamestnancov takýchto subjektov), ktoré museli z dôvodu mimoriadnej situácie napr. zatvoriť prevádzky, predajne, a teda došlo buď k čiastočnému alebo úplnému poklesu ich príjmu, nie je preto spravodlivé požadovať od nich, aby čakali na svoje finančné prostriedky do augusta 2021.

Ďalšia výnimka sa týka osamelých rodičov, ktorí sú poberateľmi pandemického ošetrovného. Z dôvodu mimoriadnej situácie sú zatvorené škôlky, školy a rodičia sú veľakrát nútení zostať doma s deťmi - štát vyčlenil pre tento účel ďalšie finančné prostriedky a priznáva rodičom tzv. pandemické ošetrovné. Osamelý rodič predstavuje obzvlášť ekonomicky citlivú skupinu občanov, navyše mu z dôvodu nutnosti čerpania ošetrovného klesol príjem.

Poslednou výnimkou nie je osoba, ktorej ekonomická situácia sa zmenila, ale ide o tehotné ženy, ktoré nebudú môcť cestovať flexibilne hocikedy v čase do 31. 8. 2020, a to z objektívnych príčin.

§ 33a ods. 5

Ak cestujúci, ktorý odmietne poskytnutie náhradného zájazdu a dokáže to, že spadá pod výnimky doložením potrebných podkladov, cestovná kancelária mu vráti všetky platby, ktoré od neho prijala bez toho, aby si účtovala akékoľvek odstúpené, keďže nejde o odstúpenie od zmluvy, ktoré by bolo bezdôvodné.

§ 33a ods. 6

Cestovná kancelária by sa mala dohodnúť s cestujúcim na poskytnutí náhradného zájazdu do 31. augusta 2021. Nejde tu o termín zájazdu, ten sa môže realizovať aj po uplynutí tejto doby, napr. v októbri 2021. Ide o stanovenie lehoty, dokedy sa zmluvné strany musia dohodnúť na náhradnom riešení. Lehota do 31. augusta 2021 bola stanovená ako dostatočná pre cestovné kancelárie, aby boli schopné cestujúcim, ktorí nemohli cestovať z dôvodu mimoriadnej situácie, poskytnúť akýkoľvek druh zájazdu; obdobie pokrýva všetky časti roka.

§ 33a ods. 7

Ustanovenie explicitne upravuje povinnosť zmluvných strán vrátiť alebo doplatiť si rozdiel medzi sumou, ktorú zaplatil cestujúci za pôvodný zájazd a cenou náhradného zájazdu. Ak si cestujúci vyberie zájazd drahší, cestujúci rozdiel v cene doplatí, ak lacnejší, cestovná kancelária mu zvyšok sumy vráti.

§ 33a ods. 8

Cestovná kancelária by sa mala dohodnúť s cestujúcim na poskytnutí náhradného zájazdu do 31. augusta 2021. Ak sa tak nestane, uplatňuje sa nevyvrátiteľná domnienka, že cestovná kancelária od zmluvy odstúpila a cestovná kancelária je mu povinná vrátiť všetky platby, ktoré od neho prijala. Cestujúci nie je povinný dokazovať nijakým spôsobom to, prečo sa s cestovnou kanceláriou nedohodol na náhradnom zájazde. Predpokladom na vrátenie finančných prostriedkov, ktoré cestujúci zaplatil, je uplynutie lehoty a skutočnosť, že dohoda o novom náhradnom zájazde s presným vymedzením základných znakov služieb cestovného ruchu, ktoré majú byť cestujúcemu v rámci náhradného zájazdu poskytnuté, nebola uzavretá.

Uvedeným ustanovením cestujúci v čase nestratil svoje právo na vrátenie svojich finančných prostriedkov.

§ 33a ods. 9

Ustanovenie exaktne hovorí, že aj keď v rozhodnom období podľa odseku 1 cestujúci alebo cestovná kancelária odstúpili od zmluvy o zájazde z dôvodu mimoriadnej a neodvrátiteľnej okolnosti (napr. šírenie vírusu Covid-9), platí, že pôvodná zmluva o zájazde trvá. Ide o vyjasnenie a spresnenie postupu, ktorý je aplikovateľný na zmluvy o zájazde, od ktorých strany odstúpili. Ak by bolo odstúpenie účinné, nebolo by možné na pôvodnú zmluvu nadviazať a zmaril by sa tým účel zákona, ktorým je zmluvy o zájazde predĺžiť.

Vzhľadom na to, že ide o riešenie, ktoré nastalo ešte pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona môže byť problematickým z hľadiska ústavnosti.

§ 33a ods. 10

Ustanovenie rieši situáciu, kedy je počas rozhodného obdobia podľa odseku 1 možné cestovať na zájazd, avšak cestujúci zo subjektívnych dôvodov nechce na zájazd cestovať (napr. zlá zdravotná situácia, obavy z cestovania). V takýchto prípadoch cestujúci v časovom predstihu (aby cestovnej kancelárii nevznikli neprimerane vysoké náklady, napr. s predajom zájazdu inej osobe) oznámi cestovnej kancelárii skutočnosť, že na zájazd nenastúpi. V tomto prípade cestovná kancelária poskytne cestujúcemu opäť odklad plnenia, pričom do 31. augusta 2021 by si mala s cestujúcim dohodnúť náhradný zájazd, obdobne ako je tu

určené v odseku 6. V takejto situácii, kedy je objektívne možné cestovať, si nemôže cestujúci uplatniť výnimky podľa odseku 4, keďže ide o jeho subjektívnu nevôľu cestovať.

§ 33a ods. 11

Ustanovenie rieši situáciu, keď si cestujúci zakúpil zájazd pred vyhlásením krízovej situácie, avšak nezaplatil za zájazd plnú cenu, ale len určitú časť zálohy. Následne si dohodol s cestovnou kanceláriou ďalšie splátky (napr. časť splátky ku koncu marca, časť ku koncu apríla). Z dôvodu krízovej situácie nepovažuje predkladateľ za vhodné, aby cestovná kancelária pri absencii istoty, že bude môcť poskytnúť cestujúcim zakúpené zájazdy, žiadala od cestujúcich úhradu splátok za tieto zájazdy. Cestujúci sa tak nezaplatením týchto splátok nemôže dostať do omeškania.

Uvedené neplatí, ak sa cestovná kancelária a cestujúci dohodnú len na zmene zájazdu, a teda si dohodnú nové základné znaky služieb cestovného ruchu, ktoré budú cestujúcemu v rámci zájazdu poskytnuté (napr. dohodnú si all-inclusive zájazd na 1.-10.8.2020 do Grécka v XY hoteli, letecky z Viedne, atď.).

§ 33a ods. 12

Ustanovenie zachováva ochranu pre prípad úpadku cestovnej kancelárie aj po tom, čo je cestujúcemu zaslané oznámenie o poskytnutí náhradného zájazdu. Ak bola pôvodná zmluva uzatvorená v januári 2020, v zmysle § 9 ods. 3 sa ňu vzťahuje ochrana pre prípad úpadku platná v januári 2020.

Ustanovenie vyjasňuje uvedené, aby nedochádzalo k situácii, že cestovná kancelária sa napr. vo februári 2021 dostane do úpadku a poisťovňa nebude chcieť plniť, keďže zmluva o ochrane pre prípad úpadku, ktorú mala uzatvorenú s cestovnou kanceláriou, zanikla v decembri 2020.

§ 33a ods. 13

Ustanovenie má za cieľ zachovať práva cestujúceho (napr. práva zo zodpovednosti za poskytovanie zájazdu, náhrada škody), okrem ustanovenia, ktoré ho oprávňuje na vrátenie peňazí do 14 dní - avšak len pokiaľ ide o odstúpenie od zmluvy z dôvodu mimoriadnej udalosti - šírenia vírusu Covid-19.

K Čl. II

Účinnosť zákona sa navrhuje dňom vyhlásenia, čo je odôvodnené naliehavým všeobecným záujmom spočívajúcim predovšetkým v snahe zamedziť negatívnym ekonomickým následkom v čase pandémie vírusového ochorenia COVID-19.